

Miljontals doser av H1N1 vaccin har blivit över

Danmark kommer troligen att bränna den största delen utav sitt dyrköpta H1N1 vaccin. Endast 380.000 av de 3,1 miljoner vaccindoserna har används hittills. De sista doserna levererades först när pandemin beräknades vara över. Situationen är likartad i utlandet

Ett barn vaccineras mot H1N1 i Marseille, Frankrike (se bilden i artikeln). Liksom i Danmark kommer Frankrike att stå med ett överskott av miljontals vaccindoser som inte kan användas, när pandemin är över. I Frankrike har man hittills bara använt tre miljoner av totalt 94 miljoner doser.

Intresset för vaccin mot svin influensa är betydligt mindre än förväntat. Endast cirka 380.000 av de inköpta 3,1 miljoner doserna har administrerats, säger statens smittskyddsinstitut.

Det är således sannolikt att Danmark kommer att stå med flera miljoner vaccindoser som inte kan användas när pandemin är över.

Situationen är densamma eller ännu värre i de flesta andra västländer. I Sverige har man använt fem miljoner av 18 miljoner köpta doser vaccin medan man i Storbritannien har använt 2,3 miljoner av 60 miljoner köpta doser vaccin. I Frankrike, är siffran tre miljoner av 94 miljoner köpta doser. Situationen uppstod eftersom länder genom avtal med vaccin tillverkarna har lovat att köpa stora mängder vaccin om WHO deklarerade pandemi - vilket skedde den 11 Juni 2009.

OFARLIGT

Dock visade sig dock att H1N1 influensa vara mycket lindrigare än befarat. Därför bör man ändra praxisen i framtiden, anser Jens Lundgren, professor i virologi vid Köpenhamns universitet:

"Det är ett problem, att beställningar av vacciner är direkt kopplat till begreppet pandemi. WHO och andra experter bör kunna utlysa en influensapandemi utan att det automatiskt förpliktigar köp av en mängd vaccin," säger Jens Lundgren, och tillägger:

"Experterna måste kalla en pandemi en pandemi och hälsovårdsmyndigheterna bör i samförstånd med vaccin tillverkarna ta hänsyn till hur mycket vaccin som skall beställas beroende på hur allvarlig influensan är," säger han.

Samma åsikt har Mauri Johansson som är specialist i allmänmedicin och tidigare anställd vid universitetet:

"Avtalen är uppbyggda på så sätt att länderna åtar sig att köpa vaccin men det är inte nödvändigt. Det är skattepengarna som används för detta ändamål och de enda som kan vara säkra på att tjäna sina pengar är läkemedelsindustrin," säger Mauri Johansson som förutspår att det kommer att finnas flera relativt harmlösa pandemier, som utlöser samma upphandling av vacciner.

"Allt detta kan upprepas nästa år om inget görs," säger han.

Samma åsikt har Claus Hancke, specialist i allmänmedicin:

"Politikerna borde säga upp sina avtal om att köpa vaccin då WHO utlyser pandemi. Vi bör i framtiden även överväga hur mycket vaccin vi ska köpa," säger han.

Totalt har Danmark köpt in vacciner till en kostnad av 162 miljoner kronor – i hela världen har sålts vacciner för mer än 55 miljarder kronor sedan epidemin bröt ut.

På grund av leveransproblem får Danmark de sista doserna vaccin i februari, även om pandemin beräknas vara över då.

Enligt vaccintillverkarnas överenskommelser med regeringarna, är det också staten som får betala notan om läkemedelsbolagen blir stämnda på grund av oväntade skador av vaccinet. Samtidigt har godkännandet av vaccinerna slutförts på två månader som det normalt tar 18 månader att godkänna. Det är nog den administrativa delen av godkännandeförfarandet som skurits ned, inte det praktiska godkännandet, understryker läkemedelsverket.

Biverkningarna avskräcker

Claus Hancke anser att sjukdomen är ofarlig, vilket resulterat i att människor avstått från att vaccinera sig:

"De upptäckte att det inte var en allvarlig influensa och att den också var på väg att klinga av. Därför har människor avstått från att vaccinera sig."

Mauri Johansson är samstämmig:

"När så få har tagit emot vaccinet så tror jag att det beror på att de inte var rädda för sjukdomen. I september var uppfattningen allmänt utbredd att H1N1 icke är mera farlig än en vanlig säsongsinfluensa. Så jag kan förstå att många gravida kvinnor har tackat nej," säger han.

Samma intryck har Else Jensen, som är ordförande i den vaccin kritiska organisationen Vaccinations Forum:

"Min gissning är att en stor grupp valt bort detta vaccin på grund utav rädsla för biverkningarna. Förmodligen i kombination med det faktum att de har haft svårt att ta sjukdomen på allvar," säger Else Jensen, som medger att politiker och experter har stått i en svår situation eftersom de i somras skrev avtal med GlaxoSmithKline på en beställning om 3,1 miljoner doser:

"De ville inte utsättas för kritik i efterhand och så hade det säkert blivit om de inte hade ordnat med ett tillräckligt antal doser vaccin till Danmark. Därför har de befunnit sig i en svår situation men jag hoppas att detta ger upphov till ett annorlunda förfarande i framtiden, annars kommer det att upprepas igen och igen," säger Else Jensen.

Inte så illa

Verkställande direktör för hälsovårdsmyndigheten och ordförande i den danska pandemi gruppen, Jesper Fisker anser att mängden inköpt vaccin är överdriven:

"När vi stannade vid 1,5 miljoner i inköp för vaccin till danskar byggde detta på en bedömning av vem som kunde dra nytta av vaccinet och hur allvarligt detta skulle kunna bli. Såsom influensan utvecklades bekräftades det att detta var rätt beslut," säger Jesper Fisker.

Han tror främst att resultatet beror på att man köpt två vaccindoser till alla – då det bara behövs en:

"Det har blivit uppenbart att många bara behöver en dos vaccin och därför har vi en vaccindos kvar," säger Jesper Fisker, som också uppskattar att mer än 380.000 doser kommer att användas:

"Även om influensa har nått sin kulmen, så kommer det att finnas en viss risk för att bli smittad. Det finns risk för ännu en våg under vintern. Så det kommer fortfarande att behövas vaccin."

– **Vad händer med det överblivna vaccinet?**

"Det är hälsoministern, som bestämmer vad vi ska göra med vaccin överskottet när vi är färdiga med att vaccinera alla riskgrupper, vårdpersonal och nyckelpersoner - det beräknar vi vara klart under januari."

- **Vem kommer att vaccinera sig i februari?**

"Nu vet vi inte hur stor risken är för att det ska komma en ny våg men det är klart att det finns störst intresse för vaccineringar när sjukdomen är på uppgång. Det kommer säkert att bli svårare att hitta intresserade, ju längre fram vi kommer i vinter."